

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת שלח

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 438)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת שלח התשפ"ו

”יה יושיעך מעצת מרגלים”

א. הנה, יוסף הצדיק ע"ה, נהג במידת הענווה בכל חיי חיותו, הן בזמני צמיחה והן בזמני שפל. וכדלהלן:

א. כתב הגה"ק רבינו עזריה פיגיו זיע"א¹ :

”כי עם היות מדרך העולם, להימצא שתי סיבות, הפכיות ונגדיות, שמתוכן בא האדם, לידי המעדה להתפקר, חלילה, נגדו - יתברך, ולהרחיקו ממחשבתו,

והן: רוב טובה והצלחה, והפלגת צרה ומצוקה.

כמאמר החכם ע"ה², 'שְׁוֹא וּדְבַר כְּזָב הִרְחַק מִמְּנִי, רֹאשׁ וְעֶשֶׂר אֶל תִּתֶּן לִי, הַטְרִיפְנִי לְחֶם חֶקִי. פֶּן אֶשְׁבַּע, וְכַחֲשֵׁתִי, וְאִמְרֵתִי מִי יְהוָה, וּפֶן אֲגַרֵשׁ, וְגִנַּבְתִּי, וְתַפְשֵׁתִי שֵׁם אֱלֹהִי.

הנה, העידה תורתנו, שתתעלה, כי יוסף הצדיק ע"ה, לא כן היה,

כי בכל אחד משני קצוות אלו שעברו עליו, מן ה' לא סר לבו,

אלא³, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף, תְּמִיד הִיָּה ה' עִמוֹ, חֲקוֹק זְכוּרוֹנוֹ לִפְנֵי לִבְלִתִּי יַחְטֵא לוֹ.

וזה, בין בזמן העבר, שהיה יוסף איש מצליח, ברוח ההצלחה, וְשׁוֹפֵעַ הַטּוֹבָה,

וגם, בקצה האחר, עתה, בהיותו למס עובד, בבית מי שהוא אדון לו, ורואה בעצמו

בגדר 'עבד', שאין לך מדריגה שפלה ממנה.

ועם כל זה, קיים בעצמו⁴, 'פֹּסֵס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא, וּבִשֵּׁם ה' אֶקְרָא' - 'צָרָה וַיְגוֹן

אֶמְצָא ... וּבִשֵּׁם ה' אֶקְרָא'⁵.”

¹ בספרו הקדוש "בינה לעיתים" (מאמר "עת לחשות", דרוש סז).

² משלי, ל', ח' - ט'.

³ בראשית, לט' - ב'.

ב. על מאמר הכתוב ⁶, "וְיִהְיֶה יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וְיִהְיֶה אִישׁ מְצַלִּים, וְיִהְיֶה בְּבֵית אֲדָנָיו הַמְצַרִּי", כתב הגה"ק רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א ⁷ :
 "יש לפרש, דיוסף, היה משכיל לכל דרכיו,
 ובכל משך ימיו, באיזה מצב שנמצא, לא עזב את ה', והיה דבוק בו.
 על כן, כשנעשה איש מצליח, וזרחה לו שמש ההצלחה, וקרנו נתרומם,
 לא היה נתון תחת השפעות ההצלחה, ולא נתרומם בגאווה, ולא הלך בגדולות
 ובנפלאות.
 אלא, אדרבא, ההצלחה היתה נתונה תחתיו, והוא היה מושל עליה.
 כאשר פירשו הקרא ⁸, 'נִמְשָׁל כְּבָהֳמוֹת נְדָמוּ' -
 אם אין ביכולת האדם להיות 'מושל' על יצרו, אלא, הוא נכנע וכפוף תחת יצרו,
 והוא 'נִמְשָׁל' ממנו,
 אזי, 'כְּבָהֳמוֹת נְדָמוּ',
 נחשב כמו בהמות יער, שאין להם בחירה וכוח התגברות.
 וזהו שאמר 'וְיִהְיֶה אִישׁ מְצַלִּים' -
 כלומר, שהיה אדון על הצלחתו, והיה מושל עליה".
 ויעויין עוד, מה שכתב בזה, מו"ז הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א ⁹ :
 דהנה, ידועים ומפורסמים דברי רש"י הקדוש ¹⁰, שבכל מקום שנאמר במקרא
 "אנשים", הוא מלשון "חשיבות".

⁴ תהלים, קטז' - יג'.

⁵ תהלים, קטז', ג' - ד'.

⁶ בראשית, לט' - ב'.

⁷ בספרו הקדוש "חשב סופר", על פרשת "וישב".

⁸ תהלים, מט' - יג'.

⁹ בספרו הקדוש "ברכת אליהו", על פרשת "וישב".

ואם כן, כאשר נאמר "איש מצליח", הוא מלשון "חשיבות".
ולאור דבריו הקדושים, נראה להוסיף בביאור דברי הגה"ק רבינו אברהם שמואל
בנימין סופר זיע"א:
שלפיכך, היה יוסף הצדיק ע"ה, אדון ומושל על הצלחתו,
וזאת מחמת היותו "איש חשוב", והאדם הנחשב, הרי הוא שולט על הצלחותיו.
ומעתה, נשכיל ונבין, מפני מה זכה יוסף הצדיק ע"ה להצלחה. וכדלהלן:
א. על מאמר הכתוב ¹¹, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלֵּחַ, וַיְהִי בְּבֵית
אֲדֹנָיו הַמֶּצְרָיִי", כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" ¹²:
שהמילים "וַיְהִי אִישׁ מְצַלֵּחַ", עולים בגימטריא למניין 520,
וכמו כן, המילים "כֹּה נִצַּל שֵׁיחַ אֲמוֹ", עולים בגימטריא למניין זה.
וביאור העניין:
דהנה, רחל אמנו ע"ה, מסרה לאחותה - לאה אמנו ע"ה את הסימנים, ולא
גילתה זאת ליעקב אע"ה,
ובשכר זאת שרחל אמנו ע"ה, שתקה, ולא גילתה ליעקב אע"ה שְׁשָׁחָה את
הסימנים ללאה אמנו ע"ה, ניצל יוסף הצדיק ע"ה ¹³.
ונראה לבאר בזה:
שתכליתה של "מידת השתיקה", שאחזה בה רחל אמנו ע"ה,
נעוצה בעניין "מידת הענווה", מכוח ידיעתה והבנתה, שכך הוא רצון הבורא
ית"ש.

¹⁰ במדבר, יג' - ג'.

¹¹ בראשית, לט' - ב'.

¹² בפירושו על פרשת "וישב".

¹³ בראשית רבה, פרשה פד', י'.

ב. על מאמר הכתוב ¹⁴, "וְהִדְרִיךְ צֶלַח רֶכֶב עַל דָּבַר אֲמֶת, וְעִנְיָה צָדֵק, וְתוֹרֵךְ נוֹרְאוֹת יִמְיָנֶךָ", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ¹⁵ :
שההצלחה לכווין לאמיתה של תורה, נעוצה ב-"מידת הענווה".
שכן, "הצלחה", היא התגברות על מכשולים,
וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בענייניו של יוסף הצדיק ע"ה ¹⁶, 'גָּבַר קְפוּז',
שפירושו "מדלג וקופץ".
ולצורך התגברות זו, אי אפשר ללא "מידת הענווה",
ומחמת שהיתה בו "מידת הענווה", וממילא, הוא הצליח להתגבר על
המכשולים,
אזי, הוא זכה לידיעות נשגבות ונעלות בדברי התורה הקדושה.
והנה, כתב הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב ¹⁷ :
"מי שהוא שמח תמיד, על ידי זה הוא מצליח".
ומקור דבריו הקדושים, הינם בדברי רבותינו ז"ל ¹⁸, על מאמר הכתוב ¹⁹, "וַיְהִי
יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצַרִּי":
"רַבִּי בְּרַקְיָה אָמַר, גָּבַר קְפוּז",
וביאר בזה ה"מתנות כהונה":
"איש מקפיץ, כלומר, צָהֵל ושמח ולב טוב".
ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין זיע"א ²⁰ :

¹⁴ תהילים, מה' - ה'.

¹⁵ פרשת "חוקת", (עמודים תצא'-תצב').

¹⁶ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

¹⁷ בספרו הקדוש "ספר המידות" (ערך הצלחה, חלק שני, אות א').

¹⁸ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

¹⁹ בראשית, לט' - ב'.

"ונקדים עוד, מה דאיתא במדרש²¹, ששכינה ירדה עם יוסף הצדיק למצרים, והוא גלות השכינה ...

נמצא, היה ליוסף הצדיק צער גדול מגלות השכינה הקדושה, ומה גם צער גלותו מבית אביו וְאָחִיו הצדיקים²²,

כי גם שהיה מושל בכל עשירות של פוטיפר, והיה מושל בכל אשר לו, אף על פי כן, היה בגלות בין המְצָרִים, ומרוחק מבית אביו וְאָחִיו הצדיקים, ואין לך צרה גדולה מזו.

ואף על פי כן, בכל זאת, עשה עצות בנפשו, להרחיק מליבו כל העצבות, שזהו מניעה גדולה שבכל המניעות, בהיות אדם סָר וְזָעַף, כידוע מדברי קדושים עליונים.

והסיח דעתו, מדאגתו וצערו וצרתו, בהיותו מרוחק מבית אביו, והיה בשמחה תמיד, כדי שיהיה יוכל לעבוד השם יתברך, בשמחה ומטוב לב מרוב כל ...

כי כן שמעתי פירוש המשנה²³, 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' -

פירוש, ממעטין את צער ודאגות, בשמחה ... עם שמחה,

על ידי שמחה שיש לאדם, הוא ממעט גלות השכינה ...

וזה יְיָהִי ה' אֶת יוֹסֵף' -

פירוש, צער גדול היה ליוסף, על גלות השכינה שהיתה עמו במצרים, להשתתף עמו בצער, שהיה לו על פרידתו מבית אביו ...

יְיָהִי אִישׁ מְצַלְחִי' -

²⁰ בספרו הקדוש "מאור ושמש", על פרשת "וישב".

²¹ בראשית רבה, פרשה פו', ב'.

²² וכפי שהובא לעיל באות ב', מדבריו של ה"אלשיך הקדוש" זיע"א.

²³ תענית, פרק ד' משנה ו'.

כדפירש המדרש²⁴, 'גָּבַר קְפוּזוֹ',

דהיינו, שהיה בשמחה וטוב לב, לעבודת השם יתברך, והגם שהיה בצער ...

על כן, היה תמיד בשמחה ובטוב לב, לעבודת השם יתברך, ובזה המתיק הצער מהשכינה ומעצמו, כמאמר 'ממעטין בשמחה'.

והמשיך כל הצרות, על כל העובדי כוכבים ומזלות".

עוד מצינו, בעניין "סוד ההצלחה", בדברי הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א²⁵, על מאמר הכתוב²⁶, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם":

שיוסף הצדיק ע"ה, עסק בכל כוחו בדברי התורה הקדושה,

ולפיכך, הוא זכה להצליח בכל מעשיו וענייניו.

והנה, מצינו במסכת עבודה זרה²⁷, למאמרו של רבי יהושע בן לוי:

"דבר זה, כתוב בתורה, ושנוי בנביאים, ומשולש בכתובים,

כל העוסק בתורה, נכסיו מצליחין לו.

כתוב בתורה, דכתיב²⁸, 'וּשְׂמַרְתֶּם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת, וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, לְמַעַן תִּשְׁכַּלּוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ',

שנוי בנביאים, דכתיב²⁹, 'לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיד, וְהָגִיתָ בוֹ יוֹמָם וּלְיָלָה, לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בוֹ, כִּי אַז תִּצְלַיֵחַ אֶת דְּרָכְךָ, וְאַז תִּשְׁכַּל',

²⁴ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

²⁵ בפירושו על פרשת "וישב".

²⁶ בראשית, לט' - ב'.

²⁷ יט' ע"ב.

²⁸ דברים, כט' - ח'.

²⁹ יהושע, א' - ח'.

משולש בכתובים, דכתיב ³⁰, 'כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חִפְצוֹ, וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה. וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע עַל פְּלָגֵי מַיִם, אֲשֶׁר פָּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ, וְעָלְהוּ לֹא יִבּוֹל, וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ'."

ומכוח זה, כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ³¹ :

שיסוד ההצלחה, נעוץ אך ורק ב"עסק התורה".

וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בענייניו של יוסף הצדיק ע"ה ³², 'גִּבּוֹר קְפוּז', שפירושו "מדלג וקופץ",

שבוודאי, כל הצלחתו נבעה מעצם היותו "עוסק בתורה".

והנה, הן להמתבאר, שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת "מידת הענווה",

והן להמתבאר, שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת שהיה שרוי "בשמחה",

והן להמתבאר, שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת שהיה עוסק "בדברי תורה",

נראה לבאר בסייעתא דשמיא, ש-ג' דברים אלו, תלויים זה בזה :

דהנה, כתב שלמה הע"ה ³³, "עֵקֶב עֲנוּה יִרְאֵת יְהוָה, עֲשֶׂר וְכָבוֹד וְחַיִּים".

והנה, מילת "יִרְאֵת", עולה בגימטריא למניין 611,

וכמו כן, מילת "תורה", עולה בגימטריא למניין 611.

וממילא, מי שיש בו את "מידת הענווה", יש בו "תורה", ויש בו "יראת שמים",

וכמו כן, יש בו את כל הדברים הגורמים לשמחה, שהם "עֲשֶׂר וְכָבוֹד וְחַיִּים".

³⁰ תהילים, א', ב' - ג'.

³¹ בפרשתו, (עמוד תתא').

³² בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

³³ משלי, כב' - ד'.

ב. על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן"³⁴, "לא מְרַבְּכֶם מִכָּל הָעַמִּים הַשֶּׁקֶת הַהוֹה בְּכֶם, וַיִּבְחַר בְּכֶם, כִּי אַתֶּם הַמְּעַט מִכָּל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל³⁵:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני³⁶,

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני³⁷, 'וְאַנְכִי עֶפְרָא וְאַפְרָי',

למשה ואהרן, אמר³⁸, 'וַיִּנְחַנּוּ מֶה',

לדוד, אמר³⁹, 'וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ...'

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב, 'וְאַנְכִי עֶפְרָא וְאַפְרָי'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וַיִּנְחַנּוּ מֶה'.

והנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{40 41}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה רע"ה.

³⁴ דברים, ז' - ז'.

³⁵ חולין, פט' ע"א.

³⁶ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה."

³⁷ בראשית, יח' - כז'.

³⁸ שמות, טז' - ח'.

³⁹ תהילים, כב' - ז'.

"וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבָזִי עִם."

⁴⁰ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

⁴¹ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סימן תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

דהנה, על מאמר הכתוב ⁴², "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמִּית אִם
לֹא אֶבְיָאֵנוּ אֵלֶיךָ, תִּנְהָ אֶתוֹ עַל דְּדִי, וְאֲנִי אֶשְׁיָבְנוּ אֵלֶיךָ", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ⁴³, דין ⁴⁴, ואידך ^{45 46} - 'ופתה תמית קנאה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ⁴⁷,
'ויקנאו למשה במחנה' ⁴⁸ - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ⁴⁹, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמִּית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ⁵⁰.

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,
ישראל" -

יצחק, שרה, רבקה, רחל, אברהם, לאה".

⁴² בראשית, מב' - לז'.

⁴³ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

⁴⁴ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

⁴⁵ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

⁴⁶ איוב, ה' - ב'.

⁴⁷ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

⁴⁸ תהלים, קו' - טז'.

⁴⁹ בראשית, מב' - לז'.

⁵⁰ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א⁵¹ :

"שוב ראיתי בדברי המקובלים⁵², דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת, אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים⁵³, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל⁵⁴, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן⁵⁵, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמִּית",

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.

⁵¹ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

⁵² יעויין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין קך, יעקב משה ויוסף קחדא אַזלי". ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו'). ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'), ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

⁵³ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

⁵⁴ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

⁵⁵ בראשית, מב' - לז'.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל⁵⁶, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם":

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

ג. ראש וראשון לבעלי מידת "כפיות טובה", היה אדם הראשון!

דהנה, ידועים ומפורסמים דברי רבותינו ז"ל, במסכת עבודה זרה⁵⁷:

"אמר להן משה לישראל, כפויי טובה בני כפויי טובה!

בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל⁵⁸, 'מי יתן וְהָיָה לְבַבְּם זֶה לְהֵם',

היה להם לומר, תן אתה!

כפויי טובה, דכתיב⁵⁹, 'וּנְפֹשֵׁנוּ קִצָּה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶל'.

בני כפויי טובה, דכתיב⁶⁰, 'הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הִיא נְתָנָה לִי מִן הָעֶץ, וְאֶכְלִי'.

ובזה גילו לנו רבותינו ז"ל, את מהות חטאו של אדם הראשון, והוא "כפיות טובה",

דהיינו, שאילמלא היה אדם הראשון "כפוי טובה", הוא לא היה נכנע לפיתויה של חוה אמנו ע"ה ולפיתויו של הנחש, ואוכל מעץ הדעת.

ואם כן, היסוד והשורש לחטאו של אדם הראשון, הוא "כפיות טובה", ששורשו במידת הגאווה, ובמידת "רע עין",

והיסוד והשורש לתיקון חטאו של אדם הראשון, הוא "הכרת הטוב", ששורשו במידת הענווה, ובמידת "טוב עין".

⁵⁶ חולין, פט' ע"ב.

⁵⁷ ה' ע"א.

⁵⁸ דברים, ה' - כב'.

⁵⁹ במדבר, כא' - ה'.

⁶⁰ בראשית, ג' - יב'.

דהנה, חטאו של אדם הראשון, נגרם כתוצאה מן ה"עין",
וכמאמר הכתוב ⁶¹, "וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה, כָּל עֵץ נִחְמָד לְמַרְאֵה וְטוֹב
לְמַאֲכָל, וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע",
וכמאמר הכתוב ⁶², "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל, וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם,
וְנִחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכַל, וַתֵּתֶן גַּם לְאִשָּׁה עִמָּהּ, וַיֹּאכְלוּ".
וכאשר נענש אדם הראשון בעבור חטאו זה, הוא פרש מן האשה במשך קל' שנים
⁶³, **ופגם בעצמו** ⁶⁴.

וידוע מדברי רבותינו זיע"א ⁶⁵ :

שמילת "עין", עולה בגימטריא למניין 130,

שהוא כנגד אותם קל' שנים, שפגם אדם הראשון, בעבור "עץ הדעת".

**ואף מילת "סיני", אשר שם זכינו לקבל את דברי התורה הקדושה, עולה
בגימטריא למניין 130,**

**שכן, שלימות התיקון לחטא אדם הראשון, נעשה באמצעות דברי התורה
הקדושה.**

וכאשר נתבונן נראה :

שמילת עין, עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת סמא"ל,

וכמו כן, מילת סמא"ל, עם הכולל והתיבות, עולה בגימטריא כמניין קול,

וכמו כן, מילת ענוה, עם הכולל והתיבות, עולה בגימטריא כמניין קול.

⁶¹ בראשית, ב' - ט'.

⁶² בראשית, ג' - ו'.

⁶³ עירובין, יח' ע"ב.

⁶⁴ שם.

⁶⁵ "מגלה עמוקות" (בראשית, כז' - א').

"אדרת אליהו" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א (במדבר, כב' - ה').

"בן יהוידע" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א (עירובין, יח' ע"ב).

ללמדך :

שהכנעת היצר הרע סמא"ל - אשר החטיא את אדם הראשון, קל' שנים,

נעשית על ידי לימוד התורה הקדושה, הרמוזה במילת "קול", בהכנעה ובענווה.

ולאור המתבאר, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר את מאמר הכתוב בפרשת
"תולדות" ⁶⁶, "וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשְׁחוּ, וַיֹּאמֶר, הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִיָּדִים
יְדֵי יַעֲשׂוּ":

דהנה, "קל" הראשון, הכתוב בכתוב חסר ללא אות ו', הרי הוא כמניין אותיות
"עין".

ללמדך, שחטא אדם הראשון העולה כמניין "קל", נתקן אך ורק על ידי "קול
יעקב", והיינו, באמצעות לימוד התורה הקדושה בהכנעה ובענווה,

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמַשִּׁים את עצמו כמדבר ⁶⁷,
וכמים ⁶⁸, והיינו "מידת הענווה",

אשר אף היא נרמזת במילת "קל" - שכן, מילת "קל" ומילת "סיני" עולים
בגימטריא לאותו המניין.

ד. בעניין תיקון חטאו של אדם הראשון, מצינו בדברי רבותינו זיע"א :

א. ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות ⁶⁹, שהיו האבות
הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא,
ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו ב"תיקוני הזוהר" ⁷⁰ :

⁶⁶ בראשית, כז' - כב'.

⁶⁷ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

⁶⁸ תענית, ז' ע"א.

⁶⁹ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

⁷⁰ תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

"וְנָדָא הָוָה חֲטָא דְחִנּוּהּ, דְהֵטִיל בָּהּ נְחֹשׁ זִוְהֶמָא, דְאִיהוּ עוֹפְרַת דְאֶתְעָרַב בְּטַפָּה
(נוסחאות אחרות: בכספא) חִוְרָא כְסָפָא מְזוּקָק.
וְלֹא אֶתְדַפְּי זִוְהֶמָא מְנִיָּה, עַד דְאֶתָּא אֲבָרְהָם וְעָאֵל בְּנוֹרָא, וְאֶתְלַבֵּן כְסָפָא,
וְנַפְיָק עוֹפְרַת לְבָר, דְאִיהוּ יִשְׁמַעְאֵל.
וְאֶתְמַר, בְּאָדָם, מוֹשֵׁד בְּעַרְלָתוֹ הָוָה,
אֶתְעָרַב עֲרֻבוּבָא בְדַהֲבָא, אֲצִטְרִיף בְּיַצְחָק,
וְאֶפְיָק זִוְהֶמָא לְבָר, וְנָדָא עֵשׂו.
בְּיַעֲקֹב נַח, וְאֶשְׁתַּרְשַׁ, וְאֶפְיָק תּוֹלְדִין,
וְאֶתְרַבֵּי עַץ הַחַיִּים בְּעַנְפֵי וְשָׂרְשׁוּיִי"⁷¹.

⁷¹ ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:

וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה של זרע קודש של אדם הראשון,
שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.
ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,
דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,
ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,
ובו נכללה, הזוהמא של החסד.
ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,
ובזה, נתערב תערובת בזהב,
דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,
זוה נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.
ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,
לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), 'שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון',
ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,
בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,

והנה, על פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל⁷² :

"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",

שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא, כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.

ב. כתב גאון עוזינו הרב חיד"א זיע"א⁷³ :

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון, וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, 'לְנֶפֶשׁ אָדָם'⁷⁴ ... דאבוהון דכולהו אדם".
והיינו :

שיוסף הצדיק ע"ה, זכה לתקן את חטאו של אדם הראשון.

ג. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א⁷⁵ :

"דע, שמשה היה בחינת אדם הראשון,

וכמו שאדם הראשון היה הכולל כל הנשמות בעולם, כן משה שקול ככל ישראל. ולפי שאדם הראשון ישב קל' שנה⁷⁶, ולא נזדווג עם חוה, ואחר כך הוליד שת, כן היתה יוכבד בת קל' שנים כשילדה למשה.

ואחר ה-קל' שנה דאדם הראשון, שהיה רע, שהוליד רוחין ומזיקין⁷⁷, ואלו היו אותן שהיו בכור הברזל במצרים, לצרפם.

ואחר כך יצא משה, שהוא טוב',

ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.

⁷² בבא מציעא, פד' ע"א.

⁷³ בספרו הקדוש "דבש לפי", (מערכת ע').

⁷⁴ במדבר, ט' - ו'.

⁷⁵ בספרו הקדוש "ליקוטי תורה", (פרשת "כי תשא").

⁷⁶ עירובין, יח' ע"ב.

⁷⁷ עירובין, יח' ע"ב.

וזה שנאמר ⁷⁸, 'יִתְרָא אֶתּוֹ כִּי טוֹב הוּא' .

ה. עניין "טוב", מרומז ב-ג' יסודי עולם, אשר כל אחד ואחד מהם השפיע מטובתו לזולתו. וכדלהלן:

א. אצל יוסף הצדיק ע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נמכר לעבד בגיל "טוב" שנים ⁷⁹.

והנה, את מאמר הכתוב בפרשת "מקץ" ⁸⁰, "יַעֲשֶׂה פְּרָעָה, וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ, וְחָפַשׂ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי הַשָּׁבָע", תירגם אונקלוס:

"יַעֲבֹד פְּרָעָה, וַיִּמְנִי מְהִימְנִין עַל אֶרְעָא, וַיִּזְרַז יְת אֶרְעָא דְמִצְרַיִם בְּשִׁבְעַת שָׁנֵי שׁוֹבְעָא".

ופירוש המילים "וימני מהימנין", הינו, ימנה אנשים נאמנים,

והיינו, "איש נאמן" השומר על אות ברית קודש, כיוסף הצדיק ע"ה.

ב. אצל יעקב אע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ מצרים "טוב" שנים ⁸¹.

והנה, בעניינו של יעקב אע"ה, מצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא ⁸²:

"שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרַעַב, שְׁפִינּוֹן שְׁיָרֵד יַעֲקֹב אֲבִינוֹ לְשָׁם, עַלֶּה הָרַעַב".

ג. אצל משה רע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נולד כשהוא "טוב" ⁸³, ונתמלא הבית כולו אורה בהיותו מהול ⁸⁴.

והנה, בעניינו של משה רע"ה, מצינו למאמר רבי יוסי ברבי יהודה ⁸⁵:

⁷⁸ שמות, ב' - ב'.

⁷⁹ בראשית, לז' - ב'.

⁸⁰ בראשית, מא' - לד'.

⁸¹ בראשית, מז' - כח'.

⁸² בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

⁸³ שמות, ב' - ב'.

⁸⁴ סוטה, יב' ע"א.

"שלושה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים,

ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן".

ומטעם כן:

בהיותם בעלי "עין טובה", ובעלי "מידת ענוה",

הם זכו לקיים את תיקון חטאו של אדם הראשון, שחטאו נעוץ בהיפוך מכך.

ו. בביאור סמיכות פרשת מחיית עמלק⁸⁶, לפרשת ביכורים⁸⁷, כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א⁸⁸:

"הבה נתבונן, ונראה, מה עניין מחיית עמלק, שהוא סוף הפרשה הקודמת, למצוות ביכורים, שבה היא תחילת פרשתינו.

וביותר, שנאמר וְהָיָה⁸⁹, ב-וא"ו המוסיף על עניין ראשון⁹⁰,

דבר המלמדינו, שיש איזה קשר בין שתי המצוות.

⁸⁵ תענית, ט' ע"א.

⁸⁶ דברים, כה', יז' - יט'.

⁸⁷ דברים, כו', א' - ג'.

⁸⁸ בפרשת "כי תבוא", (עמודים תשנז'-תשנח).

⁸⁹ דברים, כו' - א'.

⁹⁰ פסחים, ה' ע"א.

יבמות, ט' ע"א.

בבא קמא, קז' ע"ב.

בבא מציעא, צה' ע"א.

שבועות, י' ע"א.

זבחים, מח' ע"א.

מנחות, יט' ע"א.

חולין, עח' ע"א.

כריתות, כב' ע"ב.

ונוכל לומר -

שכל עיקרה של מצוות ביכורים, תלויה, בעקירת מידתו הרעה של עמלק,

והיינו, שהאדם יתרחק מזוהמת עמלק.

שהרי מצינו ⁹¹, שקראו לעמלק, בשם 'כפוי טובה'.

והכוונה היא, על דרך שפירש המהרח"ו ז"ל, בפירושו לתהילים 'עץ הדעת טוב', על

מאמר הכתוב ⁹², 'אָמַר נָבֵל בְּלִבּוֹ -

'נודע, כי הנבל, הוא מי שהוא כפוי טובה,

והנה, הוא מי שמתגאה על בני אדם,

בחושבו, כי אף אם יעשו עמו כל טובות שבעולם, הכל כנגדו כאין,

כי כזה וכזה חייבין לו כל העולם,

ואינו משלם להם טובה, אלא הוא כפוי טובה'.

וזה שנאמר ⁹³, 'לא יקרא עוד לנבל נדיב' -

היינו, שהנבל סבור, שהכל חייבים להיטיב עמו,

ואילו הוא, לעולם אינו מחזיר להם טובה.

והנה, אמרו רבותינו ז"ל ⁹⁴, על מאמר הכתוב ⁹⁵, 'אָמַר נָבֵל, זה עשיו הרשע.

ומובן -

שעמלק, בן בנו של עשיו הרשע, אף הוא בכלל זה.

והיינו, כמבואר, שיסוד זוהמת עמלק, היא הגאווה וגסות הרוח,

⁹¹ מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

⁹² תהילים, יד' - א'.

⁹³ ישעיה, לב' - ה'.

⁹⁴ מדרש "שחר טוב", (תהילים, יד').

⁹⁵ תהילים, יד' - א'.

ולפיכך, נקרא הוא כפוי טובה, על שם גאוותו, הגורמת לו להיות כפוי טובה. ואילו במצוות ביכורים, מצינו ⁹⁶, על מאמר הכתוב ⁹⁷, 'ובאת אֶל הַכֹּהֵן, אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הֵהֵם, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו - הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ, כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ - אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתֵּינִי לָתֵת לְנוֹי - 'שאינך כפוי טובה'.
ומוכח -

כי ביכורים, הוא הניגוד הגמור לכפיית טובה.
ולכן -

הוסמכה מצוות ביכורים לפרשת עמלק, שמידתו כפיית טובה, כדי להורות, שעל ידי עקירת מידה מגונה זו, זוכים לקיים מצוות ביכורים כהלכתה".

עוד כתב רבינו זיע"א ⁹⁸ :

על פי מה דקיימא לן ⁹⁹, "אין 'והיה', אלא לשון שמחה".

ועל פי מה דקיימא לן במצוות ביכורים ¹⁰⁰, "אין 'והיה', אלא מיד".

שבאה התורה הקדושה להורות לנו, את גודל השמחה וההשתוקקות לביאת הארץ, משעה שנצטוו לכך.

עוד כתב רבינו זיע"א ¹⁰¹ :

"הבה נתבונן בפרשת ביכורים, ונראה, עד כמה חביבה היא לפניו יתברך,

שהרי משונה מצווה זו משאר מצוות, בזה שטעונה ווידוי.

⁹⁶ ספרי, סוף פרשתן.

⁹⁷ דברים, כו' - ג'.

⁹⁸ שם, בעמודים תשנח'-תשנט'.

⁹⁹ בראשית רבה, פרשה מג', ג'.

¹⁰⁰ ספרי, סוף פרשתן.

¹⁰¹ שם, בעמודים תתיט'-תתכא'.

וכן נראית החביבות, ממה שבשבילה נברא העולם ...

מצינו בחז"ל¹⁰², על מאמר הכתוב¹⁰³, 'ותרומת ידך', אלו ביכורים',

ופירש רש"י, דכתיב בהו יד, 'ולקח הפהון הטנא מינדך'¹⁰⁴ ...

ברם, הט אוזנד, ושמע דברי אמת, מה שכתב המלבי"ם ז"ל, בביאור הכתוב¹⁰⁵,
'ויאמר אבך אל מלך סדם, הרמתי ידי אל זהה אל עליון, קנה שמים וארץ. אם
מחוט ועד שרוף נעל, ואם אקח מפל אשר לך, ולא תאמר אני העשרתי את אבך -
'ומוסב על היד, שאמר 'הרמתי ידי',

אמר, אם אקח מהשלל דבר, כאילו ידי נצחה ועשתה חיל,

אז תאמר ידי אלי, לאמר, 'אני העשרתי את אבך',

כמו שנאמר¹⁰⁶, 'ואמרת בלבבך, כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה',

ואיך תאמר ידי שהיא העשירה אותי, אם ה' פעל כל זאת, ולא ידי יד כהה.

נמצינו למדים מדבריו -

כי 'ותרומת ידך' הנאמר בעניין הביכורים, היא כדרך שנאמר באברהם 'הרמתי
ידי',

שהוא הניגוד הגמור, ל-'כחי ועצם ידי'¹⁰⁷,

והיינו, שמוסר הכל לשמים, ואינו מחזיק טיבותא לנפשיה ...

היינו, הכרה פנימית, שהכל עושה ופועל ה' יתברך ...

משום שפרשת ביכורים, מהווה לימוד גדול, ויסוד חזק באמונת ה' יתברך,

¹⁰² פסחים, לו' ע"ב.

¹⁰³ דברים, יב' - יז'.

¹⁰⁴ דברים, כו' - ד'.

¹⁰⁵ בראשית, יד', כב' - כג'.

¹⁰⁶ דברים, ח' - יז'.

¹⁰⁷ דברים, ח' - יז'.

שכל הפעולות והמעשים, נעשים מתחילה ועד סוף, על ידי קורא הדורות מראש, יוצר האדם יתברך שמו".

וביאר רבינו זיע"א:

שמטעם כך, האיש הישראלי, שיודע שכל אשר יש לו נעשה על ידי הבורא ית"ש,

מכניע את תשוקותיו ורצונותיו, ומשעבד את יצרו, על ידי מצוות הביכורים, שמביא לכבוד הבורא ית"ש, את כל ראשית פירותיו.

עוד כתב רבינו זיע"א:

שמילת "ראשית" שנאמרה במצוות ביכורים, "ראשית בכורי אדמתך" ¹⁰⁸ - "את ראשית פרי האדמה" ¹⁰⁹, מלמדת, על מידת הענווה.

וכמו שכתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א משמו של רבינו אפרים ¹¹⁰, שמילת "בְּרֵאשִׁית" ¹¹¹, היא אותיות "בשארית", המרמז על מידת הענווה. שכן, רק על ידי הכנעה וענווה, מרגיש האדם את עצמו כמי שאינו, וממילא, בכוחו לקיים את מצוות הביכורים כדבעי.

ודבר זה, הוא היפך ממעשה עמלק, שהיתה בו גסות הרוח, היפך ממידת הענווה, ולפיכך נסמכו הפרשיות זו לזו. ודוק.

ז. כתב הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א ¹¹²:

¹⁰⁸ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

¹⁰⁹ דברים, כו' - י'.

¹¹⁰ בספרו הקדוש "נחל קדומים" (בראשית, א' - א').

¹¹¹ בראשית, א' - א'.

¹¹² בספרו הקדוש "תפארת שמשון" עה"ת, (בראשית, עמודים שיב-ג').

"לפני שקיבל יעקב את הברכות, היה 'יֹשֵׁב אֱהָלִים'¹¹³,
 ואחרי שקיבלן, השתנתה לגמרי כל צורת חייו של יעקב אבינו, והוא יצא לגלות
 אצל לבן ...
 ידוע, שאברהם יצחק ויעקב, הם המרכבה לשלושה עמודים של הנהגת הקדוש
 ברוך הוא בעולם: גְּדוּל, גְּבוּר, וְנוֹרָא,
 שהן שלושת מידות ... גדולה - היינו חסד, גבורה, ותפארת.
 והנה, חסד - נקרא ימין, וגבורה - שמאל, ותפארת - באמצע.
 והכלל הוא, שהאמצע אוחז בשני הצדדים,
 יש בו גם מן הימין, וגם מן השמאל.
 נמצא אם כן, שכשם שאברהם ויצחק היו שני אבות, חסד מימין וגבורה משמאל,
 כן היה צריך, שיהיו שני אבות למידה האמצעית.
 ואכן כך היה צריך להיות מתחילה, שיעקב ועשיו יהיו שני אבות בקדושה,
 יעקב, מימין, האב של 'עֲשֵׂה טוֹב',
 ועשיו, משמאל, האב של 'סוּר מִרְע'.
 לכן, עשיו מטבע בריאתו, כבר מבטן אמו, נמשך אחרי עבודה זרה,
 משום, שזהו תפקידו ושלימותו, להתגבר על יצרו הרע, ולהגיע לשלימות במידה
 המיוחדת לו,
 מטעם זה, גם היה 'אִישׁ שָׂדֵה', והסתובב תמיד בחוץ, כדי שיוכל להתגבר על כל
 ניסיונות העולם.
 ואילו יעקב, נטייתו היתה לבית המדרש, ושם ישב כל היום,
 והניסיון שלו, היה, האם יתמיד בלימודו וקדושתו, או שיתעצל.
 ובאמת, עמד בניסיון -

¹¹³ בראשית, כה' - כז':

"וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֲשָׂו - אִישׁ יָדַע צִדַּי אִישׁ שָׂדֵה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם - יֹשֵׁב אֱהָלִים".

ובכל אותן שנים שישב בבית מדרשו של שם ועבר, לא נתן שינה לעיניו, והשלים תפקידו בשלימות.

בעבור זה, יצחק רצה לתת את הברכות לעשיו, כיוון שעבודתו היא בחוץ,

הוא צריך את טל השמים ושמני הארץ, והוא יפרנס את יעקב ...

אמנם, כאשר עשיו הרשיע את מעשיו, והברכות עברו מעשיו ליעקב,

ומעתה, צריך שיתקיים ביעקב מה שאמרו חז"ל¹¹⁴, 'נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן',

אם כן, מעתה, גם כל הניסיונות וכלל עמוד העבודה של עשיו, עברו ליעקב,

ויעקב, תפס את כל העמוד האמצעי בשני צדדיו.

לכן, עזב יעקב את בית המדרש ויצא לגלות, לדור בשכנותו של לבן הארמי, כדי שיתנסה ויעבוד גם בניסיון של יסור מרע.

וכך לדורות, בני יעקב צריכים לאחוז בשני העמודים,

גם העלייה בקדושה, בתוך אהלי תורה,

וגם 'סור מרע', בכל הגלויות למיניהם, וניסיונותיהם השונים בכל דור ודור.

וזה לשון המדרש¹¹⁵ -

וְלַעֲלֹם הָבָא, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְרַע מֵעֵשָׂו,

מֶה עֵשָׂו עוֹשֶׂה, מִתְעַטֵּף בְּטִלְיָתוֹ כְּזָקֵן, וּבָא וַיֵּשֶׁב לוֹ אֶצְלַי יַעֲקֹב ...

והיינו, שבאמת עשיו תחילת יעודו, היה, להיות כאחד האבות עם יעקב אבינו,

ורק כאשר הרשיע, נטל יעקב גם את עבודתו.

והנה, על מאמר הכתוב¹¹⁶, "וַיֵּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, שְׁמַד יַעֲקֹב - לֹא יִקְרָא שְׁמַד עוֹד

יַעֲקֹב, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמַד, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל", דרשו רבותינו ז"ל¹¹⁷:

¹¹⁴ חגיגה, טו' ע"א.

¹¹⁵ "מדרש תנחומא", (פרשת "צו", אות ב').

¹¹⁶ בראשית, לה' - י'.

"כיוצא בו אתה אומר, 'לא יקרא שמך עוד יעקב - כי אם ישראל יהיה שמך',

לא שיעקר יעקב ממקומו, אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו",

והיינו :

שיעקב אע"ה, מְכַנֶּה ב-ב' שמות, האחד יעקב, והשני ישראל.

והנה, אחר דבריו הנעלים והנשגבים של הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א,

נוכל לבאר, שהשמות "יעקב" ו-"ישראל", מְכַנְנִים כנגד ב' המצבים שלו :

יעקב - כנגד החלק של ה"עֲשֵׂה טוֹב",

ישראל - הוא מצב גבוה יותר, והוא, כנגד החלק של ה"סוֹר מִרָע".

ולפי זה, נוכל להיכנס להבנה פנימית וגבוהה יותר בעניין זה, וכפי שְׁלַמְדָנוּ מדבריו

של אדמו"ר הגה"ק רבינו אליהו אליעזר דסלר זיע"א ¹¹⁸ :

א. בחינת שם "יעקב", היא הכרה במציאות העולם הזה,

והתפקיד, הוא, לעבוד את הקדוש ברוך הוא, למרות שהעולם הזה קיים ועומד

לפנינו.

והיינו, שלמרות שיש עולם הזה, ויש תאוות,

עדיין אני עוסק בתורה, ומקריב את הבלי העולם הזה לכבודו יתברך, ולבסוף

יהיה טוב בעולם הבא.

ב. בחינת שם "ישראל" - היא שלילת ההכרה במציאות העולם הזה

כמציאות בפני עצמה,

והיינו, שהתפקיד בשם זה, הוא, עבודה תמה ושלימה לכבודו יתברך,

והתייחסות אל העבודה כאל דבר המובן מאליו, ללא צורך בהקרבה כל-שהיא

כלל ועיקר.

והיינו, שאין עולם הזה, אין תאוות, אין הקרבות, הכל טוב כבר עכשיו, כיוון

שאני בדרך אל התכלית הרצויה.

¹¹⁷ ברכות, יב' ע"ב ו-יג' ע"א.

¹¹⁸ בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", (חלק ב', עמודים 218-219).

והנה, דברים נעלים אלו, מתאימים כפתור ופרח, לדברים הקדושים שלמדנו מתורתו של הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א:

א. **בחינת שם "יעקב", היא בחינה נמוכה אצל יעקב אע"ה.**

בחינה זו, הינה הבחינה הראשונה שהייתה שייכת אצלו,

בבחינה זו, יש רק "עֲשֵׂה טוֹב",

בבחינה זו, יש עולם הזה, יש תאוות, יש הקרבות וכו',

אך כשתסתיים המלחמה עם היצר הרע, לאחר ימי חלדו של האדם עלי אדמות, יהיה אך ורק טוב.

בחינה זו, מְכַנֶּה בשם "מוחין דקטנות".

ב. **בחינת שם "ישראל", היא בחינה גבוהה אצל יעקב אע"ה.**

בחינה זו, היא הבחינה שהייתה שייכת אצלו, לאחר שיצא עשיו לתרבות רעה,

בבחינה זו, יש "סור מִרְעֵי",

בבחינה זו, אין עולם הזה, אין תאוות, אין הקרבות וכו',

כי כעת הכל טוב.

בחינה זו, מְכַנֶּה בשם "מוחין דגדלות".

עוד ביאר בזה אדמו"ר הגה"ק רבינו אליהו אליעזר דסלר זיע"א ¹¹⁹:

כיוון שאצל יעקב אע"ה יש ב' בחינות, שהם ב' מצבים בעבודת ה' שלו, וכפי שנתבאר,

הוא צריך ב' נשים, לצורך עבודתו זו.

נשים אלו, הינם רחל ולאה, אשר לכל אחת מהן, יש יכולת להיות לו לעזר ולאחיסמך בעבודת הקודש.

א. **"רחל":**

מתאימה יותר לבחינת "יעקב",

¹¹⁹ בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", (חלק ב', עמודים 218-219).

היא מְכַנָּה אצל רבותינו המקובלים זיע"א, בשם "עלמא דאיתגליא".

הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א¹²⁰, מביא מרבותינו המקובלים זיע"א¹²¹, שתרגום הפסוק¹²², "וְעֵינַי לְאֵה רַכּוֹת, וְרַחַל הַיְתָה יָפֶת תֵּאָר וְיָפֶת מְרָאָה", הוא, "עולימתא שפירתא, לית לה עיינין",

והיינו, שרחל אמנו ע"ה היתה ענוותנית, ולא ידעה להכיר במעלותיה כלל ועיקר, היא ראתה, שמלאה יצאו מלמדי תינוקות¹²³, כהונה ועבודה¹²⁴, מלכות¹²⁵, ראשי סנהדרין¹²⁶, עשירות ותמכין דאורייתא¹²⁷,

ואם כן, בצדקותה, ובענוותנותה, היא מבינה, שהיא אינה שייכת ליעקב אע"ה, ולפיכך, היא מגלה ללאה את הסימנים, אחרי שהיא חושבת שהיא המתאימה לו ביותר.

ולבל נטעה ונחשוב, שאם כל הגדולה יצאה מזרעה של לאה, אם כן רחל קטנה במעלתה,

הס מלומר כן, שכן, כל זרע ישראל נקרא על שם יוסף¹²⁸.

¹²⁰ בספרו הקדוש "תפארת שמשון" עה"ת, (בראשית, עמודים שלב-ג').

¹²¹ "שער הכוונות", (דרושי סדר שבת, הקדמה).

"ספר הליקוטנים", (פרשת "ויצא", פרק כט').

"שעת רצון" על הזוהר, (חלק א', דף קצט' ע"א).

¹²² בראשית, כט' - יז'.

¹²³ מ-שמעון.

¹²⁴ מ-לוי.

¹²⁵ מ-יהודה.

¹²⁶ מ-יששכר.

¹²⁷ מ-זבולון.

¹²⁸ יעויין במסכת ברכות (נה' ע"ב):

"האי מאן דעייל למתא, ודחיל מעינא בישא ... לימא הכי, אנא פלוני בר פלוני, מזרעא דיוסף קאתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא".

ומתברר אם כן, שרחל אמנו ע"ה, היא האמא של כל האנשים הענוותנים מעם ישראל, שאינם יודעים להכיר במעלתם ובגדולתם, וכהגדרת הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א, "האמא של האנשים הפשוטים". ולפיכך, רחל אמנו ע"ה, היא המתאימה ביותר לבחינת "יעקב", כיוון שהיא בחינת "עלמא דאיתגליא",
שהיא בחינת עולם הזה, שיש בה הכרה במציאות העולם הזה כמציאות בפני עצמה,

והיא בחינה המתאימה ביותר, למה שנתבאר בעניין שם "יעקב".

ב. "לאה":

מתאימה יותר לבחינת "ישראל",

היא מְכַנָּה אצל רבותינו המקובלים זיע"א, בשם "עלמא דאיתכסיא".

הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א, מגדיר אותה, כאשה שיש לה עיניים להכיר במעלותיה, כי "עיני לאה רפות",

לאה אמנו ע"ה, לא רואה את העולם הזה כמציאות בפני עצמה, ולפיכך, היא המתאימה ביותר לשם "ישראל",

כיוון שהיא בחינת "עלמא דאיתכסיא", שהיא בחינת עולם הבא,

והיא בחינה המתאימה ביותר, למה שנתבאר בעניין שם "ישראל".

ועיין בביאור המהרש"א (ב-חידושי אגדות"), ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א (בראשית, מח' - טז):

שכל ישראל נקראו על שם יוסף, שנאמר (תהילים, פ' - ב'), "נהג כצאן יוסף",

ועיין עוד בדברי "בעל הטורים" (בראשית, מח' - טז).

ועיין עוד בדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ע):

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון,

וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, 'לְנֶפֶשׁ אָדָם' (במדבר, ט' - ו'),

אם כן, שפיר מצי כל אדם מישראל, לומר - אנא מזרעא דיוסף קאתינא, דאבוהון דכולהו אדם".

וממשיך אדמו"ר הגה"ק רבינו אליהו אליעזר דסלר זיע"א ¹²⁹ :

א. בעם ישראל, יש ב' מלכויות, **מלכות בית דוד - יהודה** ¹³⁰, **ומלכות בית אפרים - יוסף** ¹³¹.

ב. דוד העי"ה, הוא מזרעה של לאה אמנו ע"ה, כאשר הוא ובנו שלמה העי"ה הנהיגו את העם, **הם הנהיגו אותו, בבחינת "עלמא דאיתכסיא"**, וזאת, מחמת שבאותה העת כולם הלכו בדרך ה', ללא כחל וסרק.

ג. כשחטאו רחבעם וכלל ישראל, הקדוש ברוך הוא פיצל את המלכות, לשבט אפרים - יוסף, שהוא מזרעה של רחל אמנו ע"ה, בכדי, **שינהיגו את העם, בבחינת "עלמא דאיתגליא"**, שהיא דרגה נמוכה יותר, לעם אשר ירד ממדרגתו.

ד. תכלית פיצול המלכויות, הוא בעבור ש-ב' המלכויות, יסייעו **"יחד"** זה לזה, להקמת קרן התורה והקדושה.

ה. לעתיד לבוא יהיו ב' משיחים, "משיח בן יוסף" ו-"משיח בן דוד":

"משיח בן יוסף" - היינו, "עלמא דאיתגליא", בכדי להיות הכנה לגילוי כבודו יתברך בעולם,

ו- **"משיח בן דוד" - היינו, "עלמא דאיתכסיא"**, בעת ביאת גואל צדק.

והנה, ידועה ומפורסמת, קושייתו של רשב"י הקדוש ¹³² :

לאחר שזכתה לאה והעמידה חצי מן השבטים, מפני מה, היא לא נזדמנה ליעקב אע"ה אל הבאר, וכפי שנזדמנה רחל אמנו ע"ה?

ותירץ רשב"י הקדוש ¹³³ :

¹²⁹ בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", (חלק ב', עמודים 218-219).

¹³⁰ מ-לאה אמנו ע"ה.

¹³¹ מ-רחל אמנו ע"ה.

¹³² "זוהר הקדוש" (חלק א', דף קנג' ע"א).

¹³³ על פי ביאורו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב ("באר משה", פרשת "ויצא", עמוד תרנז').

ש-לאה אמנו ע"ה, רומזת לספירת ה"בינה", שהוא בחינת "עלמא דאיתכסיא",
ולפיכך, היא הובאה ליעקב אע"ה, בהיחבא.
ומה שאין כן, רחל אמנו ע"ה, רומזת לספירת ה"מלכות", שהיא בחינת "עלמא
דאיתגליא",
ולפיכך, היא באה ליעקב אע"ה, בגלוי אל הבאר.
ולאור זאת, ביאר הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ¹³⁴, מפני מה יעקב אע"ה אהב
את רחל יותר מלאה ¹³⁵ :
"כי בסדר הספירות, גדולה מעלת המשפיע, יותר מהבחינה המקבלת, שהיא
קרויה בשם 'נוקבא',
ויעקב - 'תפארת', רצה להיות משפיע,
ולכן, רחל שהיא 'מלכות', יעקב הוא המשפיע לה.
ואילו בלאה, שהיא 'בינה',
אזי, אין יעקב משפיע, אלא, הוא מושפע ממנה,
לפי ש'בינה', נעלית מ'תפארת',
ולפיכך, אהב את רחל - כנסת ישראל, עקרת הבית.
ולמה באמת ניתנה לו מן השמים לאה?
כי אף שיעקב חשב שבחינתה יותר נעלית, אך לאמיתו של דבר, יעקב הוא 'כללא
דאבהן',
וממילא, נכלל בו גם אברהם אבינו.
ואברהם, הרי הוא ברזא דחכמה ¹³⁶,
ו'חכמה', הרי היא נעלית מ'בינה',

¹³⁴ להגה"ק רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין זיע"א מאוז'רוב, (פרשת "ויצא", עמודים תרנז'-תרנח').

¹³⁵ בראשית, כט' - ל'.

¹³⁶ "זוהר הקדוש" (חלק ב', דף יד' ע"ב).

נמצא שיעקב משפיע גם ללאה, ולפיכך נזדמנה לו לאה.

וזה ¹³⁷, 'וַיִּצְאֶהּ גַם אֶת רַחֵל מִלְאָה':

שתמוה הלשון 'גַם', וכן 'מִלְאָה'.

אך לפי שמן השמים קדמה לאה לרחל, לכן, אף שלדעתו לאה היא מעולם גבוה יותר, בכל זאת, כיוון שחיבורו היה תחילה עמה, נמצא שהיא היתה עיקר,

ולכן ¹³⁸, 'וַיִּצְאֶהּ גַם אֶת רַחֵל', כי רחל היתה 'עלמא תתאה' (מלכות), שהוא טפל ל'עלמא עילאה' (בינה),

אלא, שרצונו של יעקב, היה, שיהיה הסדר מ-תתא ל-עילאה, 'אתערותא דלתתא',

ולכן, היתה רחל 'עקרת הבית',

כי אילו היתה לאה, הרי זה בבחינת מ-עילא ל-תתא,

ורצונו של יעקב, היה, שישראל יזכו מצד מעשיהם, מ-תתא ל-עילא.

וזה שתרגום הכתוב ^{139 140}, 'נִפְלְאָתָה אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאֶהְבֶּת נָשִׁים', 'מְרַחֲמֵת תְּרַתִּין נָשִׁין' -

והכוונה, ללאה ורחל, כי דוד מלאה, ויונתן מרחל,

והכוונה, לומר, שאהבתו של יעקב היתה בשלימות לשניהן, אלא, שהקדים את רחל, כמו שביארנו.

ולכן, אמר דוד, 'נִפְלְאָתָה אֶהְבֶּתְךָ לִי' - מאותה אהבה של יעקב, ל'תְּרַתִּין נָשִׁין' רחל ולאה".

ח. במעלת "תלמוד ירושלמי", מציינו כדלהלן:

¹³⁷ בראשית, כט' - ל'.

¹³⁸ בראשית, כט' - ל'.

¹³⁹ שמואל ב', א' - כו'.

¹⁴⁰ כך תירגם התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל.

- א. כתב ה"זוהר הקדוש"¹⁴¹ :
- "וְהָאֹר, זֶה הַתְּלִמּוּד יְרוּשְׁלָמִי, דְּנִהִיר נְהוֹרָא דְאֹרִייתָא¹⁴²."**
- ב. דרשו רבותינו ז"ל¹⁴³ :
- "מְלִמָּד, שְׂאִין תּוֹרָה כְּתוּרַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא חֲכָמָה כְּחֲכַמַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל."**
ויעויין במה שכתב על זה הגה"ק רבינו יעקב דוד וילובסקי זיע"א¹⁴⁴ :
- "שבזכותו יגאלו ישראל מגלותם."**
- ג. כתב הגה"ק רבינו יעקב עמדין זיע"א¹⁴⁵ :
- "הלשון של תלמוד בבלי, יש לו מעלה יתירה, יתר שאת על ירושלמי,
כי לשונו של הבבלי, הוא נקי צח וברור.
מה שאין כן, הירושלמי, שהוא לשון זר מאוד, לשון אין בינה מדוייק כלל,
תערובת בלול, מלשון ארמי סורי ערבי ויווני ...
אך וודאי היה להם טעם בדבר, שבלבלו לשון של תלמוד ירושלמי,
אולי כדי שלא יבינוהו האומות, ויתרחקו ממנו בני אדם רעים, הבלתי ראויים
שבו ...
בלי ספק, בחכמה עשו כל דבריהם, וטעמם ונימוקם עמם."**
- ד. כתב הגה"ק רבינו אריה לייב הלוי אפשטיין זיע"א מקניגסברג¹⁴⁶ :

¹⁴¹ "זוהר חדש", ("איכה", מדרש הנעלם, מאמר "וזכור את בוראך בימי בחורותיך").

¹⁴² ותרגום דבריו הקדושים:

וְהָאֹר, זֶה הַתְּלִמּוּד הִירוּשְׁלָמִי, שְׂמַאִיר אֹר הַתּוֹרָה.

¹⁴³ בראשית רבה, פרשה טז, ד'.

¹⁴⁴ שו"ת הרידב"ז, (בהקדמתו).

¹⁴⁵ בספרו הקדוש "זהרי יעבץ", (עמוד קכג).

¹⁴⁶ בספרו הקדוש "הפרדס", (על תריג' מצוות בדרך הפרד"ס. "הלכה אחרונה וקונטרס הראיות", הלכות קריאת שמע, קונטרס הראיות, אות א').

"תלמוד ירושלמי, שנזכה לפסוק כמותו, כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו".

ה. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁴⁷ :

"ובזה אפשר לומר, במה שאמרו ¹⁴⁸, 'בְּמַחְשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי עוֹלָם' ¹⁴⁹ - זה תלמוד בבל.

כי הדורות הראשונים, היו נשמות גדולות,

והיו מבררין כנגד נשמתן מהקליפות, בלי טורח משא ומתן,

והוּו נהירין שמעתתיהו, כי הקושיות מסטרא אחרא,

ובימי האמוראים שהיו בבבל, היו מבררין למטה, והיה צריך שקלא וטריא, וכוח הרבה לברר ...

ומיהו, בארץ ישראל, גם בזמן האמוראים, להיות קדושת ארץ ישראל תדיר דאזירא מחכים, גם בו בפרק הוה נהירא שמעתתא.

והיינו, דרבי זירא, צ"ם לו לשכוח לימוד בבל, וליהנות מלימוד ארץ ישראל ¹⁵⁰ ."

ו. עוד כתב רבינו זיע"א ¹⁵¹ :

"ומזה תשכיל, תוקף קדושת נשמת הרמב"ם, שחיבר הלכות על הירושלמי,

ורבינו יהודה בר יקר, שעשה פירוש לירושלמי".

ז. כתב הגה"ק רבינו יוסף שאול הלוי נתנזון זיע"א ¹⁵² :

"ונראה, שהתלמוד ירושלמי, אין בו פלפול כל כך, כמו בבלי,

שהיה בית המקדש שם, והיה שופע להם מאור התורה".

¹⁴⁷ בספרו הקדוש "מדבר קדמות", (מערכת ח', אות ב').

¹⁴⁸ סנהדרין, כד' ע"א.

¹⁴⁹ איכה, ג' - ו'.

¹⁵⁰ בבא מציעא, פה' ע"א.

¹⁵¹ בספרו הקדוש "שם הגדולים", (חלק ספרים, מערכת ת', אות נו').

¹⁵² בספרו הקדוש "דברי שאול", (חידושי אגדות, יומא, ט' ע"א).

ח. כתב הגה"ק רבינו נפתלי צבי יהודה ברלין זיע"א מוואלאז'ין ¹⁵³ :

"וכדומה לזה, היו אחר כך שני התלמודים,

דהירושלמי, קדושתו רבה מהבבלי,

באשר נעשה על ידי אמוראי קמאי, וכמאמר רבא, בשבת דף קלד' ע"ב: אנא בהדי

תרגימנא דסבי למה לי ¹⁵⁴,

הרי, הודה, שקדושת הראשונים יותר לכווין את האמת,

וגם, כי קדושת ארץ ישראל, היה מועיל".

והנה, כתב הגה"ק רבינו משה זכות זיע"א ¹⁵⁵ :

"סוד תלמוד ירושלמי, הוא בלאה,

ובבלי, ברחל.

כי הנה, בתחילת הגלות, לא היו כל כך ניצוצות שקועות,

וזכו אותם הצדיקים, לתקן ניצוצות גדולות, בסוד לאה,

כי הנה, סוד התלמוד, לברר בירורין, ולהוציא הסולת מתוך הפסולת, בסוד קש

ותבן שהם הקושיות.

ולכן, תלמוד, גימטריא לילי"ת,

שהוא להכניעה, בקחתינו הניצוצות ממנה.

ואחר כך, תקפה צרת השיעבוד, כי גברה כוח הקליפה,

ולא היו יכולים לברר עוד בבחינה עליונה, רק בסוד בבלי, כנזכר.

וזה סוד שאמרו ¹⁵⁶, 'בְּמַחְשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי' ¹⁵⁷ - זה תלמוד בבלי,

¹⁵³ בספרו הקדוש "העמק דבר", (שמות, לד' - א').

¹⁵⁴ היינו:

שמפני קדושתם, אמר, מה היה לי לחלוק כנגד הזקנים הללו.

¹⁵⁵ בהגהות "מבוא השערים" לרבינו המהרח"ו זיע"א.

¹⁵⁶ סנהדרין, כד' ע"א.

שהוא במדרגה יותר תחתונה מהירושלמי".

ומבואר:

שהתלמוד בבלי, הוא כנגד יעקב ורחל, ובסוד "עלמא דאיתגליא",

ומאידיך, התלמוד ירושלמי, הוא כנגד ישראל ולאה, ובסוד "עלמא דאיתכסיא".

ט. על מאמר הכתוב בפרשתן¹⁵⁸, "אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ, וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁעַ בֶּן נוּן, יְהוֹשֻׁעַ", מצינו לדברי רבותינו ז"ל. כדלהלן:

א. בדברי התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, מצינו:

שטעם הדבר, שזכה יהושע בן נון לשינוי שמו, הוא בעבור "מידת הענווה" שהיתה בו.

ב. במסכת סוטה¹⁵⁹, מצינו:

שמשה רע"ה התפלל עליו, "יה יושיעך מעצת מרגלים".

והנה, בעת שליחותו של יהושע בן נון לארץ ישראל, הוא זכה לעיבור נשמותיהם של ב' גדולי עולם. וכדלהלן:

א. נשמת לוי¹⁶⁰.

ב. נשמת אפרים¹⁶¹.

והנה, כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א¹⁶²:

¹⁵⁷ איכה, ג' - ו'.

¹⁵⁸ במדבר, יג' - טז'.

¹⁵⁹ לד' ע"ב.

¹⁶⁰ כן כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "ראש דוד", בד"ה "ראיתי שכתב"), משמו של בעל "ילקוט ראובני" זיע"א.

¹⁶¹ כן כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "ראש דוד", בד"ה "ראיתי שכתב"), משמו של האר"י הקדוש זיע"א.

¹⁶² בפרשתן, (עמוד 10).

סוד ענין שליחות המרגלים, היתה, בכדי לתקן את חטאו של יעקב אע"ה,
שנשא ב' אחיות - רחל ולאה.

ועל כן:

המילים "לאה רחל", בגימטריא קטנה, עולים למניין כב',

ומילת "הושע", בגימטריא קטנה, עולה למניין כא',

וכאשר הוסיף לו משה רע"ה, את האות ג' בשמו, הגיע מניינו למניין כב',

להורות, שזכה להשלים תיקונו.

ולאור המתבאר, נראה:

שמטעם כן, התגלגלו בו נשמות לוי ואפרים.

נשמת לוי בן לאה, בסוד "עלמא דאיתכסיא" ¹⁶³,

ונשמת אפרים בן יוסף בן רחל, בסוד "עלמא דאיתגליא" ¹⁶⁴,

ובכוח ענוותנותו, הוא זכה לתקנם.

דהנה, שם י"ה, המופיע בראש שמו של "הושע",

הוא מבחינת "עלמא דאיתכסיא", והוא הגורם להרחבה ולשפע ¹⁶⁵.

והנה, בעל הענווה, זוכה:

א. להכניע כוחו של הסמא"ל ¹⁶⁶.

ב. שם י"ה, עוזרו ומגינו ¹⁶⁷.

ג. למחילה על כל עוונותיו ¹⁶⁸.

¹⁶³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁶⁵ "שם משמאל", (בפרשתן, שנת תרעז', עמוד רכט').

¹⁶⁶ "פני דוד", (פרשתן, אות יד').

¹⁶⁷ "פני דוד", (פרשתן, אות יד').

¹⁶⁸ "גאולת עולם", (לגאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, ד"ה "ולפי דרכו אפשר").

ד. להינצל מן המיתה ¹⁶⁹.

ומחמת שהימים "ימי בְּפוּרֵי עֲנָבִים" ¹⁷⁰, זמן שליטתו של ה-סמא"ל,

הנכנע רק בכוח מידת הענווה, כתיקונו של אדם הראשון,

התעורר משה רע"ה, לחזק את כוחו של יהושע בן נון, בתיקונים הנזכרים ¹⁷¹.

ל. ומעתה, בין תבין:

א. בפרשתן, לאחר מעשה המרגלים וחטאם, קיבלו בני ישראל את מצוות "הפרשת חלה",

ומצווה זו, ניתנה להם, בעת ביאתם לארץ ישראל,

וכמאמר הכתוב ¹⁷², "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה. וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ, תִּרְיִמוּ תְרוּמָה לַיהוָה".

וטעם הדבר, הוא:

שכן, מצווה זו, הינה משורשה של מצוות ביכורים,

וכמוה, כמצוות הביכורים, בעניין תכלית מידת הענווה, ובבחינת "וְהָיָה" שהוא
לשון שמחה - משעה שנצטוו עליה ¹⁷³.

ומצווה זו, היא התיקון לחטאם של המרגלים, אשר פגמו בצורת ובדרך
התיקון.

ועל כן, בעת כניסתם לארץ ישראל, בחינת "עלמא דאיתכסיא" ¹⁷⁴,

¹⁶⁹ "יוסף תהילות", (לגאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, פרק קלה').

¹⁷⁰ במדבר, יג' - כ'.

¹⁷¹ "כסא דוד", (דרוש יז', ד"ה "ומתוך הדברים מצאנו").

¹⁷² במדבר, טו', יח' - יט'.

¹⁷³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹⁷⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

הם זכו למצווה זו, מבחינת שם י"ה, של יהושע בן נון, אשר הכניסם לארץ ישראל, בגודל ענוותנותו.

ב. יהושע בן נון, הוא זה שזכה להכניע כוחו של עמלק:

וכמאמר הכתוב ¹⁷⁵, "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, כְּתֹב זֶאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר, וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ, כִּי מָחָה אֶמְחָה אֶת זִכְרֵ עַמְלֵק, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם",

והכנעה זו, תלויה ועומדת בשם י"ה אשר בשמו,

וכמאמר הכתוב ¹⁷⁶, "וַיֹּאמֶר, כִּי יָד עַל כַּס יָהּ, מִלְחָמָה לִיהוָה בְּעַמְלֵק, מִדֶּר זֶר",

באשר בחינתו של עמלק, בחינת "כפיות טובה", שהיא מבחינת "רע עין", אשר שורשה במידת הגאווה ¹⁷⁷,

והיינו, העמקת שורשי חטאו של אדם הראשון.

זאת תורת העול"ה:

בזמן זה, אשר בעוונותינו הרבים, נמצאים אנו בבחינת "גלינו בארצנו", גלות עמוקה, בתוככי ארץ ישראל,

צריכים אנו להתחזק ביתר שאת וביתר עז, במידת הענווה, המכניעה ומתישה את כוחו של עמלק,

ובבחינת, "יה יושיעך מעצת מרגלים".

ומלבד שנזכה לאותם ההבטחות אשר נאמרו בבעל הענווה -

א. להכניע כוחו של הסמא"ל ¹⁷⁸.

ב. שם י"ה, עוזרו ומגינו ¹⁷⁹.

¹⁷⁵ שמות, יז' - יד'.

¹⁷⁶ שמות, יז' - טז'.

¹⁷⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹⁷⁸ "פני דוד", (פרשתן, אות יד').

¹⁷⁹ "פני דוד", (פרשתן, אות יד').

ג. למחילה על כל עוונותיו ¹⁸⁰.

ד. להינצל מן המיתה ¹⁸¹.

נזכה, להעמיד את יהושע, בהכנעת כוחו של עמלק, המעכב את גאולתינו,
שכן, "נשבע הקדוש ברוך הוא: שאין שמו שלם, ואין כסאו שלם, עד שימחה
שמו של עמלק כולו,

וכשימחה שמו, יהיה השם שלם, והכסא שלם" ¹⁸².

ויתקיים בנו מקרא שכתוב ¹⁸³, "קול צפיד נשא קול, יחדו ירננו, כי עין בעין יראו
בשוב יהנה ציון",

שהוא תיקון חטאו של אדם הראשון, בעת שיגיע העולם אל תיקונו בשלימותו,
בבחינת "עין" ¹⁸⁴.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁸⁰ "גאולת עולם", (לגאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, ד"ה "ולפי דרכו אפשר").

¹⁸¹ "יוסף תהילות", (לגאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, פרק קלה').

¹⁸² רש"י, (שמות, יז' - טז').

¹⁸³ ישעיה, נב' - ח'.

¹⁸⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

"וְצַתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד